

II.

PŘEDKLÁDACÍ ZPRÁVA

Věcný záměr zákona o finanční pomoci studentům

Návrh věcného záměru zákona o finanční pomoci studentům je předkládán v souladu s programovým prohlášením současné vlády, zároveň s tímto zákonem je vládě předkládán věcný záměr zákona o vysokých školách. Oba věcné záměry jsou uvedeny v plánu hlavních úkolů MŠMT i Vlády ČR. Přípravou obou zákonů se od ledna 2009 zabývá individuální projekt národní Reforma terciárního vzdělávání realizovaný MŠMT.

Cílem věcného návrhu zákona o finanční pomoci studentům je zlepšení ekonomických podmínek studentů vysokých škol v průběhu vysokoškolského studia, zejména v návaznosti na zavedení povinnosti placení školného. Riziko spojené s nečinností spočívá v tom, že zavedení školného bez odpovídajících podpůrných finančních nástrojů by vedlo ke zvýšení bariéry přístupu občanů k vysokoškolskému vzdělání.

Zákon je postaven na těchto principech:

- Zabezpečit přístup občanů k vysokoškolskému vzdělání, jejich účast na vzdělávání a rovnost šancí bez ohledu na sociální prostředí, ze kterého pocházejí.
- Využití záručních nástrojů státu.
- Využití finančních nástrojů ze strany studentů je fakultativní.
- Minimalizace dopadů právní úpravy na výdaje státního rozpočtu.
- Efektivnost a co nejnižší administrativní náročnost zvolených řešení.

Samotný zákon o finanční pomoci studentům zahrnuje tato řešená témata:

- a) spoření na vzdělání,
- b) půjčky na školné,
- c) půjčky na životní náklady studentů,
- d) veřejnoprávní podpora studentů,
- e) soukromoprávní podpora studentů.

Návrh věcného záměru byl zpracován postupem zahrnujícím hodnocení dopadů regulace podle obecných zásad a byl konzultován s reprezentacemi vysokých škol, které byly účastny vnějšího připomínkového řízení, které proběhlo ve dnech 16. 11. 2011 – 8. 12. 2011. K návrhu věcného záměru se vyjádřila připomínková místa uvedená v čl. 5 odst. 1 písm. a) až c) Legislativních pravidel vlády. Podrobné vyhodnocení vnějšího připomínkového řízení je součástí materiálu.

Materiál se předkládá bez rozporu s připomínkovými místy uvedenými v čl. 5 odst. 1 písm. a) až c) Legislativních pravidel vlády, avšak s nesouhlasnými stanovisky (rozpory) reprezentací vysokých škol (Česká konference rektorů, Rada vysokých škol). Připomínky podstatné povahy, kterým nebylo vyhověno, uplatnila z dalších připomínkových míst ČMKOS.

Materiál je s ohledem na výsledek RIA předkládán v některých aspektech odchylně od programového prohlášení vlády. Konkrétně není zaveden základní studijní grant pro všechny studenty z důvodů přílišných dopadů na státní rozpočet. Jednalo by se o nový mandatorní výdaj. Na tento nesoulad poukázala zejména zmocněnkyně vlády pro lidská práva, MPO a Rada vysokých škol. Dále bylo nutno snížit hranici rozhodnou pro splácení půjčky z hodnoty průměrné mzdy na hodnotu dvojnásobku minimální mzdy. Finanční model prokázal, že významný podíl absolventů by nezačal nikdy splácet (týká se zejména absolventů bakalářského studia) a nemalá část absolventů by v režimu splácení zůstávala příliš dlouhou dobu. Na tento nesoulad poukázala zejména zmocněnkyně vlády pro lidská práva, MZV, ČMKOS a Rada vysokých škol. Není navrhován specifický režim příležitostného zaměstnávání studentů, na což upozornilo MZV.

Česká konference rektorů odmítá předložený návrh věcného záměru zákona jako celek z obsahových i formálních důvodů. Rada vysokých škol doporučuje návrh nepřijmout a zpochybňuje rozsah provedené RIA. Nesouhlasí s ponecháním omezení věkovou hranicí a s omezením podpory na prezenční formu studia. Dále nesouhlasí zejména se zavedením půjček na školné, z důvodu nesouhlasu s placením školného, ale podporuje zavedení půjček na životní náklady studentů.

ČMKOS nesouhlasí zejména se zavedením půjček na školné, z důvodu možných sociálních dopadů vyplývajících ze zavedení školného. Podporuje zavedení půjček na životní náklady studentů.

Z vnějšího připomínkového řízení dále vyplynula některá další doporučení, se kterými se předkladatel neztotožňuje. MF navrhuje, aby studenti žádající o půjčku na životní náklady byli příjmově testováni. Dále MF zpochybňuje možnost odečtu zaplacených úroků z půjček od daňového základu. Svaz průmyslu a obchodu navrhuje zvýšení limitu pro daňovou uznatelnost výdajů na podniková stipendia z dnešních 5 000 Kč na 7 000 Kč.